Správa o činnosti SDS v roku 2025

Spišský dejepisný spolok evidoval od svojho založenia do 31. decembra 2025 prijatie 715 členov. K tomuto dátumu mal v evidencii 341 aktívnych členov, z toho 8 zakladajúcich, 7 čestných, 22 kolektívnych, 279 riadnych a 25 podporujúcich členov. Na zasadnutiach výboru bolo v priebehu roka 2025 prijatých 12 nových členov. Valné zhromaždenie v tomto roku vylúčilo pre nezaplatenie členských príspevkov 15 členov.

Činnosť spolku sa riadila v roku 2025 plánom, schváleným na XXXI. valnom zhromaždení SDS 22. apríla 2023 v Levoči.

Valné zhromaždenie (ďalej VZ) Spišského dejepisného spolku v poradí už XXXIII. sa uskutočnilo 24. júna 2025 v Kaštieli Csákyovcov v Bijacovciach. Stretnutia sa zúčastnilo 84 riadnych a podporujúcich členov SDS a 2 kolektívni členovia, ktorých v úvode privítal predseda spolku Mgr. et Mgr. Vladimír Olejník, PhD. Zároveň pripomenul, že aj tento rok je VZ spojené s vedeckou konferenciou, tentokrát na tému *Les v dejinách Spiša*. Srdečne privítal aj zástupcov lesníkov a predstavil hostiteľa podujatia Ing. Michala Dilonga, zástupcu riaditeľa Strednej odbornej školy lesníckej Prešov, elokovaného pracoviska v Bijacovciach.

V rámci odbornej časti - konferencie odznelo päť prednášok, ktoré si pripravili Mgr. et Mgr. Ján Endrödi, Ján Krempaský, Ing. František Pisarčík, Mgr. Patrik Griger, PhD. a Ing. Miroslav Jurčo. Po prednáškach a prestávke na občerstvenie pokračovalo VZ voľbou návrhovej komisie. Jej úlohou bolo vypracovať návrh uznesenia pléna valného zhromaždenia. Do komisie boli zvolení: Zuzana Galová, Rastislav Gala a Mgr. Ľuboš Janáček. Prítomní si ďalej vypočuli správu o činnosti SDS za rok 2024, ktorú predniesla tajomníčka SDS, PhDr. Slávka Sámelová. Správu o hospodárení za rok 2024 prečítala členka výboru Mgr. Erika Cintulová, z dôvodu neprítomnosti pokladníčky PhDr. Soni Pollákovej. Správu revízorov hospodárenia prečítal Ing. Ján Čarnogurský. V závere správy revízorov hospodárenia bolo konštatované, že všetky výdavky – honoráre a prevádzkové náklady boli vynaložené v súlade so stanovami spolku. Doklady boli riadne zaúčtované v peňažnom denníku. Ten bol vzorne a prehľadne vedený podľa predpísaných rubrík a finančných predpisov. Plénum VZ prednesené správy jednohlasne schválilo.

Predseda SDS oznámil schválenie nominácie výborom SDS, ktorú podala Mgr. Erika Cintulová na Cenu Ivana Chalupeckého za mimoriadny prínos pre historiografiu Spiša PhDr. Eleonóre Baráthovej. Erika Cintulová predniesla krátke laudácio o živote a diele nominovanej, ktorá sa nemohla VZ zúčastniť zo zdravotných dôvodov, ale zaslala krátke

video s pozdravom. Účastníci si mohli pozrieť aj krátky príspevok s medailónom o pracovnom a súkromnom živote odvysielané v TV Kežmarok k jej 80-tym narodeninám. Cena bola ocenenej odovzdaná osobne v Kežmarku.

Predseda ďalej predstavil členom najbližšie aktivity spolku na jeseň, teda exkurziu do Zvolena a okolia 27. septembra a jesennú konferenciu 18. októbra v Levoči na tému *Osobnosti spišskej historiografie*. Predseda tiež pripomenul plán činnosti na rok 2026, kedy sa majú uskutočniť dve konferencie: jarná konferencia spojená s VZ *Vodná energia na Spiši* a jesenná konferencia na tému *Páni z Lomnice*. Exkurzia bude dvojdňová do tokajskej vínnej oblasti a Kaštieľa v Borši.

Nasledoval návrh programu činnosti v roku 2027. Výbor predložil návrhy na dve konferencie: *Mystérium jaskýň* a *Fortifikácia na Spiši od praveku po včasný novovek*. Plénum hlasovaním schválilo predložené témy konferencií. Členovia SDS mali zároveň možnosť hlasovať z dvoch návrhov exkurzií: 1.) Pamiatky Liptova alebo 2.) Bardejov. Plénum odhlasovalo, že jesennú exkurziu v roku 2027 pripraví výbor na Liptov.

Predseda spolku prečítal mená členov spolku, ktorí mali v roku 2025 životné jubileá a zaželal im do ďalších rokov veľa zdravia. Pri otázke členstva požiadal členov, aby si pozreli v ročenke aktuálny súpis členov a v prípade, že by mali vedomosť o úmrtí niektorého člena, informovali o tom tajomníčku. Predseda predložil plénu dva návrhy na udelenie čestného členstva dlhoročným členom SDS a výboru Ing. Dušanovi Bevilaqua, PhD. a Ing. Jánovi Čarnogurskému. Zároveň predstavil v krátkosti ich životopis a pracovné úspechy. Návrhy boli plénom VZ prijaté, hlasovania sa zdržali iba navrhnutí kandidáti.

Členovia spolku tiež odsúhlasili vylúčenie 15 členov pre nezaplatenie členských poplatkov za posledných päť rokov.

Prítomní si mohli prevziať ročenku *Z minulosti Spiša XXXII*/2024. Predajná cena ostáva opäť pre nečlenov 10,- € a pre členov SDS 7,- €.

V diskusii predseda poďakoval Ing. Eduardovi Pavlikovi sa správcovstvo našej webovej stránky, vedenie rubrík a pripomenul, že najnavštevovanejšou rubrikou je bibliografia k dejinám Spiša. Predseda tiež oznámil, že finančná situácia spolku sa v súčasnosti zhoršila, keďže je čoraz ťažšie nájsť finančne dostupné priestory na naše akcie. Aby spolok finančne zvládol pripraviť všetky plánované aktivity, výbor rozhodol spojiť každoročne VZ s jarnou konferenciou. V prípade zlepšenia situácie sa spolok vráti k pôvodnému fungovaniu. V mene pokladníčky požiadal o platenie členského bezhotovostnou platbou pre skrátenie času pri registrácii účastníkov na všetkých spolkových akciách.

Informoval členov o vydaní dvoch stanovísk výborom SDS, a to: k uznaniu Goralov za národnostnú menšinu na Slovensku (vypracovala M. Majeriková-Molitoris) a k nečakanému odvozu busty Cecílie z Gonzagy zo zbierok Slovenského národného múzea-Spišského múzea v Levoči (vypracovala M. Novotná). Výbor sa rozhodol odborne reagovať na tieto udalosti a predseda zdôraznil, že vyhlásenia boli podané za výbor a nie za spolok, avšak členovia môžu vyjadriť podporu napr. podpisom petícií na internete. Pri tomto bode vystúpil generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku PhDr. Ľudomír Molitoris, PhD. a informoval o nesúhlasnom postoji Spolku Slovákov k uznaniu Goralov na menšinu a poďakoval výboru SDS za protest. Obidva vyhlásenia boli k dispozícii k nahliadnutiu na VZ a sú uverejnené aj na webovej stránke SDS.

Na záver podujatia Zuzana Galová za návrhovú komisiu prečítala znenie návrhu Uznesenia pléna XXXIII. valného zhromaždenia SDS. Valné zhromaždenie uznesenie jednomyseľne schválilo. Predseda poďakoval členom za účasť a zároveň ich pozval na exkurziu po kaštieli, ktorou sprevádzal prítomných Michal Dilong a na návštevu Poľovnícko-lesníckeho múzea v areáli kaštieľa.

Výbor SDS pripravil aj v roku 2025 tradičnú jesennú exkurziu. Uskutočnila sa 27. septembra 2025. Navštívili sme hrad Slovenská Ľupča, ktorým nás sprevádzal kastelán hradu. Ďalej sme mali možnosť vidieť artikulárny kostol a vodný hrad v Hronseku. Po prehliadke Zvolenského zámku mala nasledovať prehliadka Pustého hradu. Nakoľko cesta na Pustý hrad nebola pre náš autobus bezpečná, tak sme od návštevy hradu z časových dôvodov upustili a zvolili náhradný program - prehliadku centra mesta Zvolen.

V priebehu roka 2025 spolok zorganizoval dve vedecké konferencie. Jarná konferencia *Les v dejinách Spiša* bola opäť zlúčená s valným zhromaždením. Jesennú konferenciu s názvom *Osobnosti spišskej historiografie* pripravil spolok v spolupráci so Slovenským národným múzeom-Spišským múzeom v Levoči a s podporou Mesta Levoča. Konala sa 18. októbra 2025 v priestoroch Historickej radnice v Levoči. Zúčastnilo sa jej 76 členov spolku a bola rozdelená do dvoch blokov. Svoje príspevky predniesli piati prednášajúci. Dve prednášky odprezentované neboli z dôvodu neprítomnosti prednášajúcich. Odzneli prednášky PhDr. Mariána Sojáka, PhD., PhDr. Slávky Sámelovej, Mgr. Juraja Pavlisa, Ing. Mikuláša Liptáka a Mgr. Františky Sarneckej, PhD. Po ukončení druhého bloku prednášok odovzdali podpredseda spolku a tajomníčka diplomy novozvoleným čestným členom Dušanovi Bevilaquovi a Jánovi Čarnogurskému. Doplňujúcim programom bola krátka prednáška a exkurzia Ing. arch. Magdalény Janovskej po obnovenom prízemí radnice.

V roku 2025 zasadal výbor 4 krát - 28. februára (113. zasadnutie), 23. mája (114. zasadnutie), 10. septembra (115. zasadnutie) a 10. októbra (116. zasadnutie). Zasadnutia sa uskutočnili v Spišskom archíve v Levoči. Ich hlavným obsahom bola príprava XXXIII. valného zhromaždenia, plánovaných konferencií, exkurzie, ročenky Z minulosti Spiša, prijímanie nových členov a riešenie aktuálnych udalostí. Zasadnutia redakčnej rady ročenky SDS prebiehali po zasadnutí výboru.

O aktivitách SDS informujeme naďalej aj na našej webovej stránke, kde nájdu členovia nielen aktuality, ale aj informácie o možnostiach zaplatenia členských príspevkov i činnosti spolku, bibliografiu k dejinám Spiša a taktiež odborné vyhlásenia a stanoviská SDS k aktivitám a zásahom, ktoré sa akokoľvek dotýkajú dejín Spiša či jeho územia. Správca webovej stránky pravidelne dopĺňa pozvánky na kultúrne podujatia organizované našimi kolektívnymi členmi a inými kultúrnymi inštitúciami na Spiši. Na stránke bola zverejnená aj výzva na nominácie knižných publikácií na Cenu Ivana Chalupeckého.

Záverom môžeme konštatovať, že v roku 2025 spolok splnil plán činnosti a pripravil pre členov zaujímavé a pútavé podujatia.

Slávka Sámelová, tajomníčka SDS

.